

UVOĽNENÁ CESTA K BOHATSTVU

Jediná
kniha
o financiách,
ktorú by ste si mali
prečítať

MNOŽSTVO RÁD A NÁVODOV,
AKO BEZPEČNE A S ISTOTOU ZAČAŤ
S FINANČNÝM PLÁNOVANÍM

THOMAS KEHL A MONA LINKEOVÁ

TATRAN

THOMAS KEHL A MONA LINKEOVÁ

Jediná
kniha
o financiách,
ktorú by ste si mali
prečítať

TATRAN

Z nemeckého originálu Thomas Kehl & Mona Linke:
Das einzige Buch, das Du über Finanzen lesen solltest,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Ullstein Taschenbuch, Berlín 2022,
preložila Erika Ridziová.
Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2022 ako 5361. publikácia.
Vydanie I.

Väzbu navrhol Peter Zentko
Zodpovedná redaktorka Eva Melichárková
Odborná spolupráca Michal Lehuta
Jazykové redaktorky Zlata Sršňová, Ivana Fábryová, Zuzana Šulajová
Technický redaktor Peter Zentko
Sadzba AldoDesign, Bratislava
Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

All rights reserved.

Copyright © by Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin.
Published in 2022 by Ullstein Taschenbuch Verlag.
Translation © Erika Ridziová 2022
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2022

ISBN 978-80-222-1355-4

Pre komunitu Finančných tokov.

*Vznik tejto knihy ste svojimi otázkami,
neúnavnou výmenou názorov a ohromnou podporou
všetkých našich projektov umožnili práve vy.*

OBSAH

PREDSLOV	11
TOTO VÁS OČAKÁVA V DEVIATICH KAPITOLÁCH	13
1 SEDEM CHÝB FINANČNÉHO MYSLENIA	15
Dôchodok nejako vystačí	15
Peniaze spravili svet horším miestom	19
Dobre zaobchádzať s peniazmi dokáže len ten, kto sa to včas naučil	21
Štát sa už o mňa postará	23
Nízke úroky sú na vine, že moje peniaze nepribúdajú	25
Bez finančných poradcov to nezvládnem	28
To, čo robia všetci, bude určite správne	34
2 NASTAVTE KURZ PRE SVOJU FINANČNÚ BUDÚCNOSŤ	38
Ako si stanovíte ciele – a dosiahnete ich	38
Vaše financie pod lupou: Kde sa nachádzate vy?	48
Umenie šetriť	53
Správne zaobchádzať s dlhmi	60
Tieto poisťky naozaj potrebujete	63
3 INVESTIČNÁ KLASIKA	74
Bežný účet, sporiaci účet, denný účet: Neziskové investície	75
Životné poistenie, stavebné sporenie atď.: Šetrenie na slabom plameni	77
4 NEHNUTEĽNOSTI – KAMENNÁ CESTA K BLAHOBYTU	88
Prenajať alebo kúpiť? Veľká otázka	88

Prenajímať nehnuteľnosť a zarábať peniaze pomimo?	95
Podielový list namiesto vlastného bývania: iné cesty, ako investovať do nehnuteľností	99
5 AKCIE – AKO MÔŽETE BURZU VYUŽIŤ PRE SEBA	104
Čo je to akcia?	104
Čo znamená byť akcionárom	105
Ako môžem s akciami zarábať peniaze?	106
Burza: eBay inzercia pre cenné papiere	106
Ako vzniká cena akcie?	107
Dobré a zlé riziká akcií	110
Zázračná zbraň: diverzifikácia	113
6 INVESTIČNÉ FONDY A ETF – NAKUPUJTE CENNÉ PAPIERE V BALÍKU	119
Princíp fondu: Vaše množstvo z veľkého celku	119
Index: barometer, podľa ktorého sa orientuje svet burzy	121
Aktívne fondy	124
Pasívne fondy	124
Skromné výnosy aktívnych fondov	125
ETF: investovanie cez Copy a Paste	128
Vaša stratégia: žite aktívne, investujte pasívne	134
7 ŠTYRI KROKY K VAŠEJ PRVEJ INVESTÍCIÍ	142
Krok 1: Nájdite ten správny balans medzi rizikom a bezpečnosťou	142
Krok 2: Takto si vybudujete svetové portfólio	148
Krok 3: Nájdite si vhodné ETF pre svoje svetové portfólio	157
Krok 4: Otvorte si depozit pre svoje svetové portfólio	166
8 ČO STE CHCELI VŽDY VEDIET	176
Kedy je ten správny čas začať?	176
Investovať všetko naraz alebo postupne?	178
Investovanie a dane: Strach z finančného úradu?	180
Čo robiť pri krachu?	188

Štátne dlhopisy pre bezpečnostný stavebný kameň?	193
Zelená investovaniu: Ako investovať s čistým svedomím?	194

9 PENIAZE NIE SÚ SVET! ČO MAJÚ FINANCIE SPOLOČNÉ SO ŠŤASTÍM, SLOBODOU A SEBAREALIZÁCIOU?	202
Peniaze robia šťastným	202
Peniaze znamenajú slobodu	204
Môžete svet urobiť trochu lepším	207
Budete žiť (pravdepodobne) dlhšie	208
Môžete investovať sami do seba	209
To by bolo všetko	212
Slovníček	214
Odkazy a informácie	222
Vesmír finančného toku	222
Odporúčané knihy	223
Iné užitočné online zdroje	223

PREDSLOV

Počas štúdia sme spolu s bývalým spolužiakom Arnom vymysleli jeden nenápadný projekt: nahrávali sme na YouTube finančné videá pre laikov. Kanál sme nazvali *Finančný tok*, čo je preklad slova *Cashflow*. Zdalo sa nám, že neexistujú takmer žiadne ľahko pochopiteľné návody na zaobchádzanie s peniazmi alebo na burzu, predovšetkým nie na YouTube. Už vtedy som bol presvedčený, že každý človek by sa mal starať o svoje financie sám. Táto téma je jednoducho príliš dôležitá na to, aby sme ju prenechávali iným. Začali sme teda uverejňovať vysvetľovacie videá k všetkým dôležitým finančným témam, z ktorých môžu profitovať začiatočníci, rovnako ako aj ľudia, ktorí sa už burzou zaoberali. A tieto videá sme nahrávali každý týždeň.

Fascinácia financiami sa u mňa zrejme prebudila veľmi skoro: mojou obľúbenou postavičkou z komixovej série „Káčerovo“ bol už vtedy strýko Držgroš, ktorý mal rád dobrodružstvá, ale bol veľmi lakomý. Čoskoro som si založil vlastný „peňažný trezor“ a začal som zbierať prvé skúsenosti na burze. Vtedy ešte pod ochranou rodičov. Neskôr som sa vyučil za bankového úradníka a paralelne som študoval podnikové hospodárstvo najprv vo Frankfurte, potom na parížskej Business School. Po štúdiu som začal pracovať ako analytik vo francúzskej investičnej banke. Bola to vzrušujúca a poučná doba – moja kariéra bankára však netrvala dlho. Náš malý projekt *Finančný tok* sa medzičasom natoľko rozrástol, že sme ho už nemohli prevádzkovať popri zamestnaní. Dal som teda výpoveď, aby som sa mohol v Ber-

líne venovať budovaniu našej vzdelávacej finančnej platformy.

Vtedy sme si nevedeli predstaviť, že o šesť rokov neskôr oslovíme milión ľudí. Dnes vysvetľujeme a ukazujeme všetky možné aspekty k téme financií nielen na dvoch kanáloch na YouTube, ale aj na našej webovej stránke, v podcastoch, v príručkách a článkoch blogov, v našich týždenných newsletteroch, livestreamoch a na rôznych kanáloch sociálnych médií. V našom úsilí nás podporuje pestrý tím redaktorov, dizajnérov a programátorov. K tímu patrí aj Mona Linke, vyštudovaná novinárka, ktorá píše príručky a správy z finančného sveta pre náš blog a newsletter. Spolu s ňou som napísal túto knihu. V priebehu rokov sme s naším tímom dokázali vybudovať neuveriteľne veľkú komunitu ľudí, ktorí radi berú financie do vlastných rúk, vymieňajú si názory a vzájomne sa podporujú. S touto knihou teda držíte v rukách „Svet finančných tokov“ v zhustenej podobe. Chcem tu pre vás zhrnúť naše skúsenosti a poskytnúť odpovede na niektoré z tisícich otázok a problémov, ktoré sa k nám v priebehu rokov dostali. Pekné na tom je, že nemusíte absolvovať štúdium manažmentu ani mať za sebou kariéru investičného bankára, aby ste dokázali urobiť inteligentné finančné rozhodnutia. Dokáže to každý: ľudia, ktorí ešte nikdy neprišli do styku s touto témou, rovnako ako moji bývalí kolegovia a priatelia zo štúdií, ktorí pracujú vo finančnej brandži. Tí ešte aj dnes sledujú naše videá, aby sa dozvedeli, ako si čo najlepšie nahromadiť vlastné súkromné bohatstvo.

Cieľom tejto knihy je poskytnúť vám vedomosti a praktický návod, aby ste zo svojich peňazí dostali to najlepšie. Budete schopní sami sa starať o svoje financie. Na tomto základe sa môžete vzápätí sami rozhodnúť, ako hlboko sa chcete do tejto témy zahĺbiť a koľko času strávite finančnými záležitosťami. Lebo pre váš finančný úspech nie je rozhodujúce, koľko námahy naň vynaložíte. Ja sám nevenujem svojim financiám viac ako hodinu až dve za mesiac. Roz-

hodujúce je, aby ste si zvolili správnu stratégiu – a aby ste si dokázali odpovedať na pár základných otázok, ktoré nájdete v tejto knihe. Tak sa teda spoločne pustíme do tejto témy a pozrime sa, na čom skutočne záleží!

Toto vás očakáva v deviatich kapitolách

Kniha je rozdelená do deviatich kapitol. Najprv pôjde o niekoľko predsudkov, ktoré vás odrádzajú od toho, aby ste k téme peňazí a majetku pristúpili so zdravým sebedovetím. V druhej kapitole sa bližšie pozrieme na vašu finančnú situáciu. Uvidíme, ako ste práve na tom a kam by ste sa radi dostali. Naučíte sa formulovať jasné a realistické ciele – a čo musíte konkrétne urobiť pre to, aby ste ich dosiahli. Prezradím vám, s akými pomocnými prostriedkami môžete automaticky šetriť a investovať bez toho, aby ste sa museli niečoho vzdávať. Dozviete sa tiež, aké poistenia skutočne potrebujete a prečo môžete všetky ostatné pustiť z hlavy. V tretej kapitole sa po malých krôčikoch odvážime vstúpiť do sveta investovania a preberieme si najobľúbenejších klasikov investícií, od bežného účtu cez životné poistenie až po zmluvu o stavebnom sporení. V kapitole štyri preberieme tému nehnuteľností očami majiteľa domu a investora a vysvetlíme si jedno z najdôležitejších finančných rozhodnutí. V piatej kapitole potom vstúpime do sveta akcií, ktorý je pre mnohých čitateľov asi nový, ale aj veľmi vzrušujúci. Zistíme, že z krátkodobého hľadiska je akciový trh skutočne kasínom, za ktoré sa tak často považuje. Ale v kapitole šesť si tiež ukážeme, ako môžete pri dodržaní niekoľkých pravidiel lukratívne využiť pre seba investičné triedy akcií tak, že vložíte peniaze do dlhodobých ETF-fondov. V kapitole sedem z vás v štyroch jednoduchých krokoch urobíme investora, vybudujeme vám portfólio, vyhľadáme vhodné ETF a prezradíme, na čo musíte dávať pozor pri hľadaní de-

pozitu. V kapitole osem objasníme niektoré páľčivé otázky, ktoré podľa našich skúseností mnohým ľuďom bránia začať. Povieme si o daniach, krachoch, správnom čase začať a o zelených investíciách. V poslednej kapitole by som vás chcel ešte raz motivovať a ukázať vám, ako môže usporiadaná finančná situácia a začiatok budovania majetku vplývať aj na iné aspekty vášho života: šťastie, zdravie a slobodu.

Veľa zábavy s touto knihou!

Thomas Kehl

Berlín/Paríž, október 2021

1

SEDEM CHÝB FINANČNÉHO MYSLENIA

Prečo vlastne toľko ľudí stále odsúva tému financií? Možno to spôsobuje nelichotivý imidž, ktorý sa spája s kľúčovými slovami ako poistenie domácnosti, rozdiel v dôchodkoch a investičné fondy. Ešte stále existuje celý rad mýtov a predsudkov k tejto téme. V prvej kapitole objasníme prvých sedem najväčších finančných omylov, ktoré vám zrejme budú pripadať povedomé. A možno aj vás doteraz odrádzali od toho, aby ste konečne začali riešiť vlastné financie.

Dôchodok nejako vystačí

Buďme realisti: Mnohí ľudia, ktorí sú dnes na tom dobre, budú mať na dôchodku finančné problémy. A to aj tí, ktorí dnes patria medzi dobre zarábajúcich a môžu si dovoliť život s množstvom vymožeností, sa po odchode do dôchodku budú musieť vzdať svojho životného štandardu – hlavne ak sa spoliehajú iba na štátny dôchodkový systém.

To platí najmä pre strednú vrstvu, ku ktorej podľa definície Inštitútu nemeckého hospodárstva patria tí, čo zarábajú medzi 1.410 a 2.640 eur v čistom za mesiac¹, teda v priemere 25.000 eur v čistom za rok. Uvediem príklad: Alexander Müller má 45 rokov a 25 rokov trvalé zamestnanie,

kde v súčasnosti zarába 35.000 eur v hrubom za rok. V roku 2043 pôjde do dôchodku a až dotedy bude platiť zákonné dôchodcovské poistenie. Vychádzajme z toho, že jeho výplata sa každý rok zvyšuje o 2 percentá, hoci to v skutočnosti neplatí o každom zamestnancovi. V 67 rokoch zostane Alexandrovi po odpočítaní dane a s ohľadom na infláciu na život okolo 1.200 eur.² Suma, ktorá v mnohých veľkomesťoch vystačí tak akurát na nájom. Rozdiel v dôchodkoch, teda rozdiel medzi poslednou mesačnou mzdou (v jeho prípade asi 2.800 eur v čistom) a očakávaným dôchodkom, je teda 1.600 eur po odpočítaní dane.

Na Slovensku zamestnanec s celoživotne priemernou mzdou (dnes okolo 1.300 eur v hrubom mesačne) a 40 odpracovaných rokoch môže podľa kalkulačky Sociálnej poisťovne počítať s čisto štátnym dôchodkom aktuálne vo výške 605 eur mesačne. Ak správne investoval v 2. pilieri, môže to byť aj o pár eur viac. Ide však o mieru náhrady čistého príjmu z práce len vo výške 61 %. Do budúcnosti je možné predpokladať, že sa táto miera náhrady bude musieť pre starnutie populácie a problémy vo verejných financiách postupne znižovať.

Vyšší príjem znamená v princípe vyšší dôchodok. To síce znižuje pravdepodobnosť, že vo veku 67 rokov človek skĺzne do chudoby v starobe. Napriek tomu vyšší zárobok nechráni pred dramatickým poklesom životného štandardu.

Urobme ešte jeden výpočet: Tanja Schmidt má 40 rokov, po škole študovala šesť rokov a odvtedy pracuje. Aktuálne sa dostala na ročný plat 50.000 eur v hrubom. Predpokladajme, že jej mzda sa v priebehu pracovného života tiež každý rok zvýši o 2 percentá. Prv než pôjde do dôchodku, vystúpi jej mesačný príjem na 7.200 eur. Hrubý dôchodok však dostane len necelých 3.300 eur, po odpočítaní dane to zodpovedá 2.030 eurám očisteným o infláciu. To nie je ani spolovice toľko, ako zarábala predtým.

Aj keď nám v starobe mnohé náklady odpadnú, lebo de-

ti už odišli z domu, pôžičky a lízingy sme splatili, rozdiel v dôchodkoch takmer 50 percent znamená, že musíme extrémne oklieštiť svoj životný štýl. Mnohí starší ľudia žijú naďalej v rodinnom dome s piatimi izbami, ktoré teoreticky už nepotrebujú, na ktorom však stále lipnú. Alebo snívajú o „aktívnom odpočinku“. Dôchodkový čas chcú využiť na to, aby niektoré veci dobehli: ešte raz cestovať okolo sveta, začať nový život v zahraničí alebo si kúpiť dovolenkový dom. Toto však nebude možné, ak sa sami súkromne nezabezpečia a nevytvoria si rezervy na neskôr.

O ČOM HOVORÍ VÝŠKA DÔCHODKU?

Výška dôchodku by mala poskytovať informáciu o tom, do akej miery nám neskorší dôchodok zabezpečí životný štandard. Pritom sa porovnáva priemerný dôchodok po 45 rokoch zamestnania s priemerným príjmom. Čím vyššia je úroveň dôchodkov, tým viac sa štandardný dôchodok približuje k súčasnej priemernej mzde. Čím nižšia je úroveň dôchodku, tým viac narastá potreba postarať sa o seba vopred. Na konci sedemdesiatych rokov bola ešte úroveň dôchodkov 60 percent. V roku 2020 klesla úroveň dôchodkov už na 48 percent, do roku 2030 sa dokonca očakáva pokles pod 45 percent.

Kto viac zaplatí, dostane vyšší dôchodok

Ako sa vypočíta dôchodok? V nemeckom dôchodkovom systéme platí princíp zásluhovosti: Kto viac zaplatil, dostane neskôr viac. Na Slovensku je to podobne, avšak od 1,25-násobku priemerného zárobku sa dôchodok zo štátneho, takzvaného prvého piliera čiastočne kráti a prerozdeľuje v prospech menej zarábajúcich. V takzvanom 2. kapitalizačnom pilieri sú dôchodky plne zásluhové – vysoké alebo nízke podľa toho, koľko si poistenec počas svojho

pracovného života v dôchodkových fondoch nasporil a ako tieto investície zhodnotil. Na prvý pohľad znie zásluhovosť celkom férovo. Problém je, že mnohí ľudia so svojím príjmom nedosiahnu primeraný dôchodok a neochránia sa pred chudobou v starobe. Týka sa to najmä zamestnancov v sektoroch s nízkymi mzdami, dlhodobo nezamestnaných, samostatne zarábajúcich alebo tých, čo pracujú na čiastočný úväzok, hoci len určitý čas. Pri porovnaní pohlaví sú to predovšetkým ženy, ktoré sú v starobe ohrozené chudobou. Lebo ženy ešte stále pracujú častejšie v sociálnych, teda aj horšie platených povolaniach ako muži. A z väčšej časti sú to vždy ženy, ktoré z dôvodu plánovania rodiny a rodičovskej dovolenky na nejaký čas prerušia svoj pracovný život alebo pracujú na čiastočný úväzok, aby sa mohli starať o domácnosť a deti. Faktom je aj to, že v mnohých prípadoch sú ženy napriek rovnakej kvalifikácii a pozícii platené horšie ako ich mužskí kolegovia. Výška priemerného dôchodku žien v roku 2019 bola v Nemecku 764,27 eur, zatiaľ čo muži dostávali dôchodky v priemere 1.186,74 eura.³ Na Slovensku je tento rozdiel o niečo menej citelný: kým ženy na začiatku roka 2020 poberali starobnú penziu v priemernej výške 428 eur mesačne, u mužov to bolo zhruba o stovku viac – 526 eur.

Na nízky dôchodok sa treba pripraviť predovšetkým vtedy, keď pôjdete na odpočinok až za pár desaťročí. Prečo je to tak? Lebo v nemeckom, ale aj slovenskom dôchodkovom systéme platí priebežné financovanie. To znamená: Kto je dnes zamestnaný a prispieva do dôchodkového fondu, financuje tým odpočinok súčasných dôchodcov. Vaše zaplatené odvody sa v 1. pilieri teda neodkladajú pre vás, ale vlastne sa vzápätí odovzdávajú ďalej. Tento systém by fungoval – keby neexistovali demografické zmeny. Ľudia sa dožívajú vyššieho veku, preto sa musí financovať čoraz viac dôchodcov na čoraz dlhší čas. Na druhej strane sa počet ľudí v produktívnom veku už znižuje. Vzťah medzi

budúcimi prispievateľmi a dôchodcami sa teda stáva veľmi nepriaznivým. V súčasnosti jedného dôchodcu financuje 1,8 pracujúceho. Na začiatku 60. rokov 20. storočia zaistovalo príjem jedného dôchodcu šesť pracujúcich. Do roku 2050 bude podľa prognóz pripadať na financovanie jedného dôchodcu už len 1,3 pracujúceho.⁴ Ešte významnejší pokles tohto pomeru možno očakávať na Slovensku, kde populácia starne takmer najrýchlejšie v Európe.

Súkromné zabezpečenie je preto na dennom poriadku. Spoliehať sa dnes na to, že náš dôchodok raz bude rovnako honosný, ako mala generácia našich rodičov, nám neskôr môže spôsobiť nepríjemné prekvapenie. Úroveň dôchodkov klesá už roky a s doterajším systémom, ktorý stavia na priebežnom financovaní, sa v blízkej budúcnosti nedá očakávať nárast. Radšej sa preto staňte nezávislými od štátnych príspevkov, klesajúcej úrovne dôchodkov alebo prípadných zákonných úprav, ako je zvyšovanie dôchodkového veku. Nevyhýbajte sa preto možnosti vziať svoj dôchodok do vlastných rúk a vybudovať si majetok. Ide to aj s menšími príspevkami, ako neskôr uvidíte.

Peniaze spravili svet horším miestom

„Skôr prejde ľava uchom ihly, než by prišiel boháč do neba,“ povedal údajne už Ježiš. Aj keby išlo len o legendu, pohľad do minulosti nám zakaždým ukazuje, že od začiatku našej éry mali bohatstvo a majetok zlé povestí. Stigma „špinavých peňazí“ a bohatstva sa dodnes v širokých vrstvách spoločnosti považuje za niečo odsúdeniahodné a nemorálne.

Pravda je, že z chamtivosti po peniazoch je človek schopný urobiť veci, ktoré sú morálne pochybné. Už tisícročia sa ľudia vzájomne ničia, aby rozmnožili svoje bohatstvo alebo bohatstvo svojej krajiny. Moria sú znečistené, ryby lovené nad úroveň udržateľnosti, zatiaľ čo dažďové pralesy sa ne-